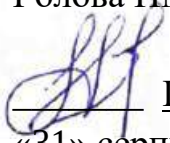
Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки та публічного управління (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова НМК 3

Ганна ЛІХОНОСОВА
«31» серпня 2026 р.

СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка підприємства

(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини, D Бізнес, адміністрування та право
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізацією С1.01 Економіка), D4 Публічне управління та адміністрування, D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, D3 Менеджмент, D5 Маркетинг
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: SMART-економіка, Публічне управління та адміністрування, Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, Менеджмент, Цифровий маркетинг, Маркетинг
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2026 року

Харків – 2026 р.

Розробник: доц. кафедри 601, доц., к.е.н. Олександр ПОПОВ _____
(посада, науковий ступінь і вчене звання, ім'я та прізвище) (підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки та публічного управління (№ 601)

Протокол № 1 від «31» серпня 2026 р.

Завідувач кафедри
д-р. наук з держ. упр., проф. _____ Вікторія ШВЕДУН
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студентського
самоврядування від факультету № 6 _____ Ярослава ЧОРНА
(підпис) (ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Попов Олександр Сергійович

Посада: доцент кафедри економіки та публічного управління (№ 601)

Науковий ступінь: канд. екон. наук

Вчене звання: доцент

Перелік дисциплін, які викладає:

- *Економіка підприємства*
- *Управління економічним розвитком та інноваціями*
- *Потенціал і розвиток підприємства*
- *Комунікації у бізнес-середовищі та персональний брендинг*

Напрями наукових досліджень:
моделі і показники прогнозування ймовірності банкрутства підприємств, узагальнюючі показники економічної ефективності діяльності підприємств

Контактна інформація: o.popov@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	*Денна, заочна*
Семестр	3
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	*Обов'язкова*
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	*денна*: 4 кредити ЄКТС / 120 годин (56 аудиторних, з яких: лекції – 32, практичні – 24; СРЗ – 64); *заочна*: 4 кредити ЄКТС / 120 годин (8 аудиторних, з яких: лекції – 2, практичні – 6; СРЗ – 112)
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні заняття, здавання модульних контрольних робіт, самостійна робота
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – іспит
Пререквізити	*Розвиток економічного та управлінського світогляду, Мікро- та макроекономіка*
Кореквізити	–
Постреквізити	*Управління людським капіталом, Економіка підприємства (курсова робота)*

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у студентів системи теоретичних знань, вмінь та навичок практичної роботи щодо методів ефективного господарювання; набуття теоретичних і практичних знань щодо вирішення конкретних економічних завдань, які дозволили б їм найкращим чином досягти економічних цілей підприємства, одержання високих прибутків.

Завдання: вивчення теоретичних основ економіки й подальшого їх використання для забезпечення високої ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства. У зв'язку з цим студенти вивчають принцип функціонування, ресурсне забезпечення, витрати та фактори їх зниження, фінансові результати та забезпечення ефективності діяльності.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- приймати обґрунтовані рішення.
- ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові компетентності

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.
- пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.
- використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.
- СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння

закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

- самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.
- проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.
- поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.
- впроваджувати концепції розумної економіки, застосовувати принципи S.M.A.R.T. у стратегічному та операційному управлінні економічними процесами суб'єктів господарювання.

Програмні результати навчання:

- Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
- Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.
- Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.
- Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.
- Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
- Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.
- Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
- Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
- Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в однієї або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.
- Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
- Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.
- Впроваджувати концепцію розумної економіки, застосовуючи принципи

S.M.A.R.T. у процесах економічного аналізу, стратегічного планування, управління ресурсами та прийняття ефективних рішень в умовах цифрової трансформації та сталого розвитку.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.
Змістовний модуль 1.

Тема 1. ВИДИ ПІДПРИЄМСТВ, ЇХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ. СУЧАСНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

Анотація: Сутність підприємства та підприємництва, мета і завдання діяльності підприємств. Основні функції та напрями діяльності підприємства. Теорії підприємства, принципи, форми й типи підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми підприємств, правові основи їх функціонування, установчі документи, порядок створення та реєстрації. Класифікація підприємств і форми їх об'єднання.

Тема лекційного заняття: Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Сучасне підприємництво.

Тема практичного заняття: Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Сучасне підприємництво.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація: Середовище функціонування підприємства та його структура. Внутрішнє середовище підприємства, макросередовище та мікросередовище господарювання. Моделі середовища підприємства. Аналіз зовнішнього середовища, застосування SWOT- і PEST-аналізу для визначення сильних і слабких сторін, можливостей та загроз.

Тема лекційного заняття: Зовнішнє середовище господарювання підприємства.

Тема практичного заняття: Зовнішнє середовище господарювання підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. СТРУКТУРА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Анотація: Поняття та види виробничої структури підприємства, загальна структура і чинники її формування. Управління підприємством: поняття, завдання, принципи, функції та інструменти. Методи управління й особливості сучасного менеджменту. Організаційні структури управління підприємством, їх види та характеристики.

Тема лекційного заняття: Структура та управління підприємством.

Тема практичного заняття: Структура та управління підприємством.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ПРОДУКТИВНІСТЬ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ОПЛАТА ПРАЦІ

Анотація: Персонал підприємства, його склад, категорії та структура. Розрахунок чисельності працівників, управління персоналом і показники руху кадрів. Продуктивність і трудомісткість праці, методи їх вимірювання та резерви зростання. Організація і нормування праці, мотивація працівників, поняття та складові заробітної плати. Тарифна система, форми й системи оплати праці, формування фонду оплати праці.

Тема лекційного заняття: Персонал підприємства, продуктивність, організація та оплата праці.

Тема практичного заняття: Персонал підприємства, продуктивність, організація та оплата праці.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація: Поняття інтелектуального капіталу та інтелектуальної власності підприємства. Структура інтелектуального капіталу: людський, організаційний і споживчий капітал. Об’єкти та суб’єкти інтелектуальної власності, особливості володіння, користування й розпорядження ними. Класифікація та комерціалізація об’єктів інтелектуальної власності. Методи оцінювання й управління інтелектуальним капіталом.

Тема лекційного заняття: Інтелектуальний капітал підприємства.

Тема практичного заняття: Інтелектуальний капітал підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 6. ОСНОВНИЙ КАПІТАЛ

Анотація: Сутність і види капіталу підприємства. Поняття, класифікація та структура основних засобів. Облік і оцінка основних засобів, види та показники фізичного й морального зношування. Ремонт і амортизація основних засобів, методи її нарахування. Напрями відтворення основних засобів, показники ефективності їх відтворення та використання.

Тема лекційного заняття: Основний капітал підприємства.

Тема практичного заняття: Основний капітал підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

Змістовний модуль 2.

Тема 7. ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ

Анотація: Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів підприємства. Показники використання та нормування витрат матеріальних ресурсів. Оборотні кошти підприємства, їх класифікація та структура, співвідношення власних і позикових коштів. Розрахунок нормативів оборотних коштів. Показники ефективності їх використання та напрями прискорення оборотності на стадіях виробничих запасів, незавершеного виробництва й обігу.

Тема лекційного заняття: Оборотний капітал підприємства.

Тема практичного заняття: Оборотний капітал підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 8. ІНВЕСТИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Анотація: Поняття, види та роль інвестицій у відтворенні виробничого потенціалу підприємства. Склад і структура виробничих інвестицій, їх планування та чинники ефективності. Методи, критерії й показники оцінювання інвестиційних проєктів, зокрема чиста теперішня вартість, внутрішня норма прибутку, термін окупності та індекс прибутковості. Інноваційні процеси, їх види й характеристика. Економічна ефективність технічних нововведень та організаційний прогрес.

Тема лекційного заняття: Інвестиції та інноваційна діяльність підприємства.

Тема практичного заняття: Інвестиції та інноваційна діяльність підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 9. ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація: Поняття та класифікація витрат підприємства. Витрати за економічними елементами й калькуляційними статтями. Собівартість продукції, її види та показники. Формування кошторису витрат на виробництво, калькулювання витрат на виробництво й реалізацію продукції. Джерела, чинники та шляхи зниження собівартості, планування її зниження.

Тема лекційного заняття: Витрати підприємства.

Тема практичного заняття: Витрати підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 10. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація: Дохід і прибуток підприємства, схеми їх формування та розподілу. Прибутковість і рентабельність діяльності, основні показники та чинники їх підвищення. Сутність і оцінка фінансово-економічного стану підприємства. Ефективність виробництва, її види та показники. Резерви й чинники підвищення ефективності використання ресурсів підприємства.

Тема лекційного заняття: Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Тема практичного заняття: Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

Індивідуальне завдання

5. Індивідуальні завдання

Виконання розрахункової роботи (РР), передбаченої навчальним планом, відповідно до варіанту.

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, частково-пошукові; перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок, усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи з осмислення й засвоєння нового матеріалу.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв’язання практичних завдань), письмовий модульний контроль (тестування за розділами курсу), підсумковий контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на практичних заняттях	0…4	6	0…20
Модульний контроль	0…25	1	0…25
Змістовний модуль 2			
Робота на практичних заняттях	0...4	4	0...20
Модульний контроль	0…25	1	0…25
Виконання і захист РГР (РР, РК)	0…10	1	0…10
Усього за семестр			**0…100**

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови здобувача освіти від балів підсумкового контролю й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту здобувач освіти має можливість отримати максимум 100 балів.

Іспит проводиться у вигляді тестування, яке містить 25 питань закритого типу. Розрахунок підсумкового балу здійснюється за формулою: N*4, де N – кількість правильних відповідей на тести закритого типу.

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Таблиця 8.2 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційний залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру:

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань і умінь для забезпечення програмних результатів навчання. Написати дві модульні роботи. Знати основні категорії економіки підприємства.

Добре (75-89) – знати основні теми дисципліни. Достатньо знати основні категорії та методи дослідження економіки. Написати дві модульні роботи. Знати більшість категорій економіки підприємства. Відпрацювати переважну більшість практичних робіт.

Відмінно (90-100) – мати знання, що дозволять самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь які питання щодо теорії та практики економіки підприємства. Знати всі теми дисципліни. Відпрацювати всі практичні роботи.

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач, або використовується процедура, визначена у Положенні про академічну доброчесність.

Дотримання вимог академічної доброчесності. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Кодексом академічної доброчесності та забезпечення її дотримання Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут». Очікується, що роботи здобувачів освіти будуть їх оригінальними дослідженнями або міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчестності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етики в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут».

10. Методичне забезпечення

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням: https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=439

11. Рекомендована література

Базова

1. Гусєва О.Ю., Воскобоева О.В., Ромащенко О.С. Економічна діагностика: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2021. 164 с.

2. Бердникова Т.Б., Білоконенко Г.В. Економічна діагностика: навчально-методичний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 240 с.

3. Дикань В. Л., Токмакова І. В., Овчиннікова В. О., Корінь М. В., Толстова А. В. Економічна діагностика : підручник. Харків : УкрДУЗТ, 2022. 284 с.

4. Рощина Н. В., Шевчук О. А., Дученко М. М. Економічна діагностика та консалтинг. Практикум : навчальний посібник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. URL: https://ela.kpi.ua/items/d74c6cf0-8014-4bc1-a5be-e1239903aaa9.

5. Воскобоєва О. В., Гусєва О. Ю., Ромащенко О. С. Економічна діагностика : навчальний посібник. Київ : Державний університет телекомунікацій, 2021. 164 с. URL: https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/2139/view/2211.

6. Бедринець М. Д., Довгань Л. П., Ліснічук О. А. Фінансова діагностика : навчальний посібник. Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2021. 297 с.

Допоміжна

1. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика : навчальний посібник. 3-тє вид., допов. та уточн. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 456 с.

2. Кіндрацька Г. І., Загородній А. Г., Кулиняк Ю. І. Аналіз господарської діяльності : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.

3. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Мелітополь : Люкс, 2021. URL: http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/14328.

4. Биба В. В., Міняйленко І. В., Теницька Н. Б. Аналіз підприємницької діяльності : навчальний посібник. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 182 с.

5. Биба В. В., Міняйленко І. В. Аналіз підприємницької діяльності. Модуль 2. Аналіз діяльності промислового підприємства : навчальний посібник. Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. 118 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/
2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. Режим доступу: http://www.rada.gov.ua.
3. Кабінет Міністрів України: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua.
4. Національний Банк України: офіційний сайт. Режим доступу: http://www.bank.gov.ua.
5. Науково-технічна бібліотека національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». Режим доступу: https://library.khai.edu/catalog.
6. Міністерство економіки України: офіційний веб-сайт. Режим доступу: https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA.
7. Міністерство фінансів України: офіційний веб-сайт. Режим доступу: https://www.mof.gov.ua/uk.